

LIETUVIŲ
ATGIMIMO ISTORIJOS
STUDIJOS

Mykolo Römerio 120-osioms metinėms

LIETUVIŲ
ATGIMIMO ISTORIJOS
STUDIJOS

13

Mykolas Römeris

VILNIUS

Saulabrolis

1996

UDK 947.45
Li-191

REDAKCIŅĒ KOLEGIJA:

Antanas Kulakauskas
Česlovas Laurinavičius
Raimundas Lopata
Rimantas Miknys
Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)
Vladas Sirutavičius
Darius Staliūnas

Giedrius Subačius
Antanas Tyla

SUDARYTOJAI:

Egidijus Motieka
Rimantas Miknys
Vladas Sirutavičius
Raimundas Lopata

*Redakcinė kolegija dėkoja Lietuvos istorijos institutui ir
Atviros Lietuvos fondui,
prisidėjusiems prie knygos išleidimo.*

©Lietuvių Atgimimo istorijos studijos, 1996
©Lietuvos istorijos institutas, 1996

ISSN 1392-0391
ISBN 9986-814-02-2

TURINYS

PRATARMĖ	7
I. STRAIPSNIAI. STUDIJS.	
<i>Vytautas Aleksiejūnas</i> IŠ RŌMERIŲ GIMINĖS GENEALOGIJOS	10
<i>Steponas Deveikis</i> RŌMERIŲ BAGDONIŠKIS	16
<i>Mindaugas Maksimaitis</i> MYKOLO RŌMERIO KELIAS Į PILIETIŠKUMĄ	24
<i>Zbigniew Solak</i> MICHAŁ RŌMER I MASONERIA WILEŃSKA (1911–1915)	35
<i>Raimundas Lopata</i> ANTRASIS TAUTŲ PAVASARIS IR MYKOLO RŌMERIO LDK ATKŪRIMO KONCEPCIJA	46
<i>Vladas Sirutavičius</i> DVI LIETUVIŲ TAUTINIO ATGIMIMO INTERPRETACIJOS (MYKOLAS RŌMERIS IR JUOZAPAS ALBINAS HERBAČIAUSKAS)	54
<i>Saulius Pivoras</i> LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS (LDK) ATKŪRIMO, BALTŲ VIENYBĖS PROJEKTAI IR MYKOLAS RŌMERIS	80
<i>Rimantas Miknys</i> MYKOLO RŌMERIO LIETUVOS VALSTYBINGUMO KONCEPCIJA IR PASTANGOS JĄ ĮGYVENDINTI 1911–1919 METAIS	88
<i>Česlovas Laurinavičius</i> MYKOLAS RŌMERIS – LIETUVAI, ARBA DAR KARTĄ APIE LIETUVOS PILIETINIO PAVELDO PROBLEMĄ	114
<i>Vygintas Bronius Pšibilskis</i> MYKOLAS RŌMERIS – POLITIKOS STUDIJŲ LIETUVOJE INICIATORIUS	122

<i>Rimantas Miknys</i> MYKOLO RÖMERIO INDĒLIS Į KLAIPĒDOS KLAUSIMO SPRENDIMĄ HAGOS TEISME	133
---	-----

II. SVARSTOME PROBLEMĄ: TĀRP ISTORINĒS IR ETNOGRAFINĒS LIETUVOS.

<i>Saulius Pivoras</i> LIETUVOS LENKŲ IR LATVIJOS VOKIEČIŲ VAIDMUO NACIONALINĒS KONSOLIDACIJOS PROCESUOSE	140
---	-----

<i>Darius Staliūnas</i> TADO VRUBLEVSKIO POLITINĒS MINTIES BRUOŽAI	150
---	-----

<i>Vytautas Berenis</i> LIUDVIKO ABRAMOVIČIAUS IR MYKOLO RÖMERIO XX AMŽIAUS LIETUVOS VALSTYBĒS IDĒJOS KLAUSIMU	171
--	-----

III. PUBLIKACIJOS.

MYKOLO RÖMERIO AUTOBIOGRAFIJA <i>Parengė Mindaugas Maksimaitis</i>	180
---	-----

TRYS DOKUMENTAI IŠ M. RÖMERIO ASMENS BYLOS <i>Parengė Mindaugas Maksimaitis</i>	228
--	-----

MYKOLAS RÖMERIS LENKŲ IR LIETUVIŲ GINČAS <i>Parengė Egidijus Motieka</i>	244
--	-----

STRESZCZENIE	255
--------------	-----

ZUSAMMENFASSUNG	269
-----------------	-----

SUMMARY	285
---------	-----

TRUMPINIAI	299
ASMENVARDŲ RODYKLĒ	300
VIETOVARDŲ RODYKLĒ	309

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

- Abramavičius V. 29, 151, 155, 163
 Abramovičius L. (Abramowicz L.)
 [L. A.] 37–39, 44, 91–92, 100, 142,
 150, 158–160, 162, 164–165, 167,
 169–176, 180, 191, 204–205, 220,
 232
 Abramovičius V. (Abramowicz W.)
 36, 39–40, 42–44, 91, 98–100, 103,
 108, 217–220, 222
 Abramovičuvna S. (Abramowiczów-
 na S.) 175
 Akelaitis M. 30, 141
 Alantas V. 85
 Alechnovičius P. (Alechnowicz P.)
 204, 206
 Aleksandras I 35
 Aleksandravičius E. 61, 63, 141, 157
 Aleksiejūnas V. 10, 19, 22
 Alseika D. 170
 Alunāns J. (Alunanas J.) 84
 Andrejanov V. von (Andrejanovas
 V. fon.)
 Andrejanov Sch. von (Andrejano-
 vas Š. fon.) 143
 Apīnis A. (Apinis A.) 85
 Arnanne (Arnan) 185
 Audra B. [Petrulis J.] 30
 Asheraden Sch. Von (Ašeradenas
 Š. Fon) 142

 Bačianskas D. 22
 Bagdonavičius 194
 Baginskis S. (Bagiński S.) 100, 217
 Balfour A. (Balfuras A.) 108
 Balicki Z. (Balickis Z.) 103
 Banaitis S. 144
 Bardach J. (Bardachas J.) 89, 91,
 97
 Barlickis N. (Barlickis N.)
 206–207, 232
 Basalykas A. 21
 Basanavičius J. 7, 77, 215
 Bauer O. (Baueris O.) 47, 160
 Baženov N. (Baženovas N.) 160–
 161
 Belinskij V. (Belinskis V.) 154
 Beniovskis M. (Beniowski M.) 152
 Berenis V. 171
 Bielskis V. 38–39, 45, 98
 Biadula Z. [Plavnik] 224
 Biezbardis K. (Biezbardis K.) 133
 Biržiška M. 33, 36, 39–40, 42–43,
 59, 96, 98, 102, 203, 206, 217, 221,
 232
 Biržiška V. 38, 98
 Blanks E. (Blankas E.) 84–85, 143,
 145
 Blaumanis R. (Blaumanis R.) 143
 Bóbr-Tylingo St. (Bubras-Tilingas
 St.) 109
 Böttcher O. (Biotšeris O.) 133–134
 Bogdanovičius J. (Bohdanowicz J.)
 205
 Boguševskis J. V. (Boguszewski J. W.)
 36, 43, 100, 222
 Bolecki W. (Boleckis V.) 45
 Bortkevičienė F. 38, 45, 96, 98, 102,
 193, 221
 Bowman I. (Baumanas I.) 49
 Bračas J. (Bračas J.) 84–85
 Bramsonas M. (Bramson M.) 36–
 37, 98, 224, 234
 Brenšteinas M. (Brensztejn M.)
 170
 Brounli I. (Brounlis I.) 49, 51
 Bruožis 222

- Bucevičiai 208
 Bucevičius 208
 Budnas S. K. (Budny S. K.) 38, 99, 218
 Buika B. (Buyko B.) 32, 197
 Bugailiškis P. 38, 40, 98
 Bukauskaitė-Gieršinskienė M. 30, 39, 193
 Bukovskis J. (Bukowski J.) 205
 Bulota A. 38, 40–42, 93, 98, 100, 103, 221
 Būda V. 141
 Būtėnas D. 151
- Chajn L. (Chainas L.) 35, 41
 Cheysson (Čeisonas) 185
 Chlebowskii B. (Chlebovskis B.) 211
 Chmielewski Z. (Chmielevskis Z.) 35, 42, 102
 Chodinnickis K. (Chodynicki K.) 174
 Chominskis L. (Chominski L.) 109, 175
 Churchill W. (Čerčilis V.) 48
 Colliander B. (Kolianderis B.) 47, 49
 Csaka M. 49
 Czepulis-Rastenis R. (Čepulis-Rastenis R.) 157
- Čarkovskis L. (Czarkowski L. [Sobiesław Saktal]) 36, 98, 215
 Čarnas 100
 Čečiota J. (Czczot J.) 141
 Čepaitė-Römerienė J. 11, 19, 21, 239
 Čepėnas P. 169
 Černeckas 184
 Černichovas I. 100
 Černas (Cerny) 224
- Černyševskij N. (Černyševskis N.) 154
 Čiurlionis K. 222
- Daujotas J. (Dowiat J.) 194
 Daukša M. 63
 Daukantas S. 60–61, 63, 81, 84, 147, 248
 Dawid (Davidas) 208
 Dąbski (Dombksis) 197
 Deveikis S. 16, 19
 Djuvara 46
 Dmowski R. (Dmovskis R.) 103, 106, 108–110
 Dobroliubov N. (Dobroliubovas N.) 154
 Donelaitis K. 158, 247
 Downorowicz M. (Dovnorovičius M.) 106
 Duguit L. (Diugi L.) 122
- Eretas J. 123
 Esmein J. P. (Esmeinas Ž. P.) 122, 185
- Federavičius Z. 32, 197
 Feldman W. (Feldmanas V.) 198, 213
 Falejevskis (Falejevski) 217
 Filipowicz T. (Filipovičius T.) 106
 Folkersam H. von (Félkerzamas H. fon) 142
 Foville (Fovilis) 185
- Gabrys-Paršaitis J. 51, 84, 214
 Gałęcki T. [Strug A.] (Galeckis T.) 35
 Garibaldi 152
 Garšva B. 123
 Gavronskis (Gawronski) 222
 George L. (Džordžas L.) 49

- Gediminas 81, 83, 229
 Gedvila A. 204, 206
 Gieršinskaitė K. 32, 197
 Gieršinskaitė M. 32, 197
 Gieršinskis H. 32, 193, 197
 Gieršinskis S. 29–30, 32, 194, 197, 199
 Goltz R. von der (Golcas R. fon der) 148
 Goštautai 17
 Gliuksberg (Glücksberg) 224
 Golovin F. (Golovinas F.) 101
 Gordzjalkovskis K. (Gordzjalkowski K.) 205
 Grajevskiai (Grajewski) 208
 Grajevskis A. (Grajewski A.) 208
 Grigaravičius A. 145
 Grinius K. 167, 217
 Grimm (Grimas) 183
 Gružewski T. (Gruževskis T.) 106
 Gubba J. (Guba Dž.) 133
 Gudavičius J. (Gudowicz) 237

 Habsburgai 46, 110
 Halevy (Alvi) 185
 Hass L. (Hasas L.) 35, 41, 152–153, 161
 Hauriou M. (Oriu M.) 122
 Herbačiauskas J. A. 34–35, 54–66, 174, 210–214
 Hertz B. (Hercas B.) 219–220, 224
 Hymans P. (Himansas P.) 83, 147, 169
 Hitler A. (Hitleris A.) 149
 Hobsbaum E. (Hobsbaumas E.) 55, 81
 Hlasko J. 215, 218
 Hohensollermai (Hohenzolernai) 116, 226

 Ivanauskas T. 32–33, 197–198, 231
 Ivanauskis V. (Iwanouski W.) 100
 Ivinskis L. 63, 248

 Jablonskis J. 59, 202
 Jakimavičius K. 18–19
 Jakimavičienė O. 19
 Jakštas-Dambrauskas A. 57–58
 Jaloveckis B. (Jalowecki B.) 171, 245
 Jankauskas Č. (Jankowski Cz.) 203, 206
 Jankovskis J. (Jankowski J. [Jerry Szum]) 206, 221
 Janulaitis A. 31, 39, 45, 96, 100, 102, 107, 124–125, 217, 221
 Janov A. (Janovas A.) 53
 Jarašūnienė N. 22
 Jaworski W. L. (Javorskis V. L.) 48, 106, 146
 Jefremov J. (Jefremovas J.) 101
 Jekaterina II 165
 Jelenski-Čyžas J. (Jelenski-Czyż J.) 102, 222
 Jogaila 7, 36, 56, 58
 Jogailaičiai 94–96, 106, 111–113
 Johnson P. A. (Džonsonas P. A.) 47
 Jonas III Sobieskis 12
 Jucevičius L. 63, 69
 Jurkiewicz J. (Jurkevičius J.) 39, 81, 89, 91, 143, 147, 169
 Jundzilas Z. (Jundził Z.) 109, 146
 Juodeika V. 125–128, 130, 132
 Juškevičius A. 13

 Kacelenenbogenas U. 224, 234
 Kairys S. 45, 93, 99, 103, 111, 146–147, 221
 Kalinauskas K. 141, 153
 Kalpokas P. 222

- Kalvaitis A. 130, 132
 Kamolowa D. (Kamolova D.) 10–11, 17
 Kapustin (Kapustinas) 183
 Karpis I. 141–142
 Kavolis M. 125, 128
 Keyserling H. (Kaizerlingas H.) 143
 Keliuotis J. 34, 59
 Kerenskij A. (Kerenskis A.) 101
 Kesküla A. (Keskiula A.) 49
 Kęstutis 83
 Ketteriai 12
 Kierdejevai 12
 Kiewisz L. (Kievišas L.) 149
 Kierdejówna H. (Kierdejvna H.) 11, 13, 16
 Kirkoras A. H. (Kirkor A. H.) 80
 Kłaczko J. (Klačka J.) 224
 Klotas J. (Klott J.) 201–202, 204, 207, 217, 222
 Klein B. (Kleinas B.) 169
 Klimas P. 169
 Kobylinska W. (Kobilinska V.) 11, 14
 Kobylinskaitė E. 222
 Koliubakin A. (Koliubakinas A.) 101
 Kondratovičius-Sirokomlė V. (Kondratowicz-Syrokomla W.) 69, 80, 153
 Koneczny F. (Konečnas F.) 60, 222
 Kontrimas K. (Kontrym K.) 140–141
 Konopczyński W. (Konopčinskis V.) 149
 Korsakai 12
 Korzonas T. (Korzon T.) 170
 Koskai 16–17
 Kossuth L. (Košutas L.) 48
 Kovalevskij M. (Kovalevskis M.) 29, 193, 231
 Kowalik T. (Kovalikas T.) 153
 Kraskovskis I. (Kraskovskij I.) 36–37, 39–40, 98–100
 Kraševskis J. I. 63
 Kriščiukaitis-Aišbė J. 125, 128
 Krišpinas 16
 Kžyickis Liudvikas (Krzywicki Ludwik) 152, 154–155, 160, 164–165, 170
 Kronvalds A. (Kronvaldas A.) 84
 Krupnikov P. (Krupnikovas P.) 143
 Kudirka V. 7, 80
 Kulakauskas A. 55, 61, 63, 115
 Kulčyckis L. (Kulczycki L.) 213, 233
 Kulienė O. 19
 Kulus I. 19
 Kuskova J. 101
 Kuzminskas S. 123
 Kvieska V. 123–125
 Kżyżanovskis B. (Krzyżanowski B.) 36–40, 44, 91, 98–99, 173, 201–202, 205, 216–220
 Lapėnas J. 123, 125, 128
 Lastauskis V. (Łastowski W.) 38, 43, 93, 98, 107, 222, 234
 Latkin (Latkinas) 183
 Laurinavičius Č. 69, 82–83, 89, 91, 107, 114
 Lednicki A. (Lednickis A.) 165–166, 170
 Lemonier K. (Lemonjė K.) 169
 Lempicki M. (Lempickis M.) 106
 Leonas P. 112, 146
 Leory-Beaulieu A. (Lerua-Boljė A.) 185
 Liandsbergis J. 221
 Lukomskis J. (Łukomski J.) 147
 Lukšienė M. 141
 Lopata R. 46, 169
 Lopucinskis S. (Lopucinski S.) 205

- Lordas T. (Lordas R.) 172
 Lossowski P. (Losovskis P.) 90–91
 Lovmianskis H. (Lowmianski H.) 174
 Luckevičius A. (Luckiewicz A.) 37, 39, 40, 43, 93, 98–101, 107, 173, 220, 222–223, 234
 Luckevičius I. (Luckiewicz I.) 37–39, 43, 93, 98–100, 107, 220, 222–223, 234
 Lumovskis J. (Lumowski J.) 220

 Maciejevičius S. (Maciejewicz S.) 219–220
 Maceika J. 13
 Mackevičius J. (Mackiewicz J.) 45, 175
 Mackevičius R. 174
 Mackevičius-Katas S. (Mackiewicz-Cat S.) [Cat.] 165, 170
 Mačys V. 125
 Makovskis (Makowski W.) 206
 Maksimaitis M. 17, 24, 56–57, 99, 123, 180, 228
 Malinauskas D. 36, 98
 Malinowski M. (Malinovskis M.) 35, 41
 Malinowski W. (Malinovskis W.) 42, 102
 Mankovskis J. (Mankowski J.) 220–221
 Markovskis V. (Markowski W.) 100
 Martens (Martensas) 183
 Martinkėnas V. 151
 Masaryk T. (Masarikas T.) 47, 50–52
 Matušakaitė M. 13
 Mensenkampff E. von (Menzenkampus E. fon) 143
 Merkelis G. 142

 Merkys V. 54–55, 61
 Micevičiūtė M. 32, 197
 Mickevičius A. (Mickiewicz A.) 28, 57, 80, 141, 190–191, 194
 Mickevičius-Kapsukas V. 168
 Miknys R. 57, 77, 88, 133, 151, 167
 Mikulionis S. 13
 Milavskytė (Federavičienė) 32, 197
 Miliukov P. (Miliukovas P.) 46–47
 Milošas Č. (Milosz Cz.) 107, 175–176
 Molotovas 176
 Morauskis A. 194
 Motieka E. 119, 244
 Muravjovas M. 37, 248–249
 Mussolini B. (Musolinis B.) 35, 125

 Nabokov (Nabokovas) 183
 Nagrodzki Z. (Nagrodzki Z.) 36–38, 42–44, 91, 98–99, 102, 217–218
 Namavičius Z. 151
 Namier L. (Namjeras L.) 49
 Napoleonas I 13, 61
 Narbutas T. 63, 69
 Narkevičius A. 204, 206
 Narutavičius St. 111, 146
 Natanson A. E. (Natansonas A. E.) 35
 Natkevičius L. 125, 128
 Navakas J. 130, 132
 Nekrasov N. (Nekrasovas N.) 101
 Niedra A. (Niedra A.) 148
 Niedzialkovskis M. (Niedzialkowski M.) 102, 222
 Nikelis B. 133

 Obolenskij (Obolenskis) 101
 Ochmański J. (Ochmanskis J.) 147
 Oettingen E. von (Étingenas E. fon) 143
 Oginskis 16

- Oginskienė K. 16
 Oginskytė (Jasaitienė) 32, 197
 Okuličius K. (Okulicz K.) 41, 43
 Osmanai 48
 Osmolovskis V. (Osmołowski W.)
 38, 98
 Ostachevičius H. (Ostachiewicz H.)
 232
 Ostachevičius K. (Ostachiewicz K.)
 38, 40, 98, 100, 102
 Ostachevičius M. (Ostachiewicz M.)
 206
 Ostachevičius Z. (Ostachiewicz Z.)
 206
- Pacai 12
 Pacas A. M. 13
 Pachman (Pachmanas) 183
 Pacówna A. M. 11
 Paderewski I. (Paderevskis I.) 52,
 110
 Pakštas K. 124–125
 Palacki F. (Palackis F.) 50
 Patek S. (Patekas S.) 35, 42, 102
 Pautienis 30, 194
 Pereverznev P. (Pereverznevus P.)
 101
 Pietkevičius Z. (Pietkiewicz Z.)
 203, 205, 208
 Petrażycki L. (Petražickis L.) 122,
 183
 Petrulis J. 30–33, 36, 38, 194–197,
 209, 231
 Pilsudskis Janas (Piłsudski J.) 38,
 40, 44, 99–100, 108, 146, 217–218
 Piłsudski Józef (Piłsudskis J.) 7, 44,
 47, 51, 82–83, 104–106, 108–112,
 146–147, 217, 234–235
 Pivoras S. 80, 140
 Planiol (Planiolis) 185
 Pliateriai 14, 17
 Pliateris J. 63
 Pobóg-Malinowski W. (Pobugas-
 Malinovskis V.) 105, 107, 109, 111
 Ponarski Z. (Ponarskis Z.) 151,
 161, 169
 Posner St. (Posneris St.) 165
 Poška D. 63, 81, 84, 147
 Potkowski (Potkovskis) 184
 Povstanskis L. (Powstanski L.) 205,
 207
 Prokopovič S. (Prokopovičius S.)
 101
 Prozorovas I. 36–37, 39, 98
 Pšibilskis V. B. 122, 125
 Pulans J. (Pulanas J.)
 Pupelis 18
 Putvinskytė M. (Žmuidzinavičienė)
 32, 197, 221
 Puzinai 12
- Radvila K. 146
 Radvilaitė T. 13
 Radvilos 12
 Radziwiłłowicz R. (Radzivilovičius
 R.) 35, 42, 102
 Rainis J. (Rainis J.) 84
 Rašs R. 11, 14, 17
 Ramm L. von (Ram L. fon) 143
 Ranke L. (Rankė L.) 60
 Renner K. (Reneris K.) 160
 Ribbentropas 176
 Richard S. (Rišar S.) 33, 208
 Richelieu (Rišeljė) 111
 Rimantas J. 31, 33, 89
 Rimgaila 32, 197
 Rimka A. 99
 Rimša P. 32–33, 197, 221
 Riomerytė K. M. 181, 239
 Riomerytė J. M. (Vitkauskienė J.
 M.) 11, 181, 239
 Rygelis S. (Rygiel S.) 170

- Roberti de 193, 231
 Robinzonas J. 134
 Róg A. S. (Rugas A. S.) 22, 213, 233
 Romaitė 224
 Romanovai 46
 Romas E. (Romm E.) 36, 38, 98–99, 223, 234
 Romas J. (Romm J.) 36, 98, 100, 223, 234
 Rosen-Zawadzki K. (Rosenas-Zavadskis K.) 49
 Römer R. (Römeraitė-Römerienė) 11, 216, 234
 Römer-Ochenkowska E. (Römer-Ochenkowska H.) [Hel. Röm.] 99, 162–163, 165
 Römeraitė C. 216, 234
 Römeraitė-Mečkauskienė E. (Mieczkowska E.) 18–19, 37
 Römeraitė-Römerienė M. 18,
 Römeriai 10, 16–17, 22, 25,
 Römerienė O. 13
 Römeris A. 13
 Römeris D. 13
 Römeris H. 18
 Römerytė K. M. 14
 Römeris Edvardas Jonas 14, 17, 216
 Römeris Mykolas Juozapas 11, 13, 16–18, 182
 Römeris Mykolas Kazimieras 11, 14, 17–18, 182, 230
 Römeris Mykolas Steponas (VII, X) 11, 14, 17, 182
 Römeris Motiejus (V) 11–12, 16, 182
 Römeris Motiejus (VI) 11–13, 16, 182
 Römeris Severinas 17
 Römeris Steponas (IV) 11–12
 Römeris Steponas Dominykas 11–13, 16, 182
 Römeris Steponas Jurgis 182
 Römeris Steponas Vilhelmas 12
 Römeris Stefanas 19
 Römerytė K. M. 11, 14
 Ropas A. K. (Ropp A. K.) 16
 Ropas E. 11, 166, 203
 Ropas F. fon der (Ropp F. von der) 168–169
 Rosenberg E. von (Rozenbergas E. fon) 148
 Rozenbaumas 107
 Rudaminaitė K. 16
 Rudaminos Dusetiškiai 16
 Sadauskienė V. 19
 Sakalauskas J. 123
 Szadurska E. (Šadurska E.) 11
 Sazonov S. (Sazonovas S.) 49
 Semaška D. (Siemaszko D.) 45, 107
 Sierakauskas Z. 153
 Sidzikauskas V. 134–135, 137
 Simaitis E. 134, 137
 Sirutavičius V. 54, 59
 Sirvydas K. 63
 Skirmuntaitė K. (Skirmuntt K.) 57, 245
 Skirmuntas R. (Skirmuntt R.) 245
 Sleževičius M. 36–37, 42–44, 93, 98–103, 146, 221
 Smetona A. 72–73, 108, 129, 134, 146, 180, 202, 221
 Smolenska B. (Smolenska B.) 10–11, 17
 Smalkstys-Smolskis J. 198, 231
 Smolka 184.
 Soblys V. 130, 132
 Sokolnicki M. (Sokolnickis M.) 106, 111

- Sokolov P. (Sokolovas P.) 101
 Sokolovskis E. (Sokołowski E.) 38–39, 98, 220
 Solak Z. (Solakas Z.) 35
 Sorel (Sorelis) 185
 Staliūnas D. 150
 Stanevičius S. 63
 Stašinskas V. 135
 Stender G. F. (Štenderis G. F.) 142
 Stepanov V. (Stepanovas V.) 101
 Strazdas A. 247
 Strods H. (Strodas H.) 149
 Studnicki W. (Studnickis V.) 43, 108
 Stourm (Sturmas) 185
 Sukiennicki V. (Sukienickis V.) 43, 47, 49, 51, 53, 83, 85, 87, 90–91, 109, 117, 145, 147
 Sulistrauskas A. 16
 Sulistrauskas M. 16
 Sulistrowska E. (Sulistrovskia E.) 11
 Świętochowski A. (Svientokovskis A.) 208

 Šabadas C. 100–101, 107, 223, 234
 Šakenis K. 128
 Šalčius M. 123
 Šarapov S. (Šarapovas S.) 51
 Šaulys J. 38, 42–43, 96, 98, 100, 102–103, 107, 221
 Ševčenka T. 152
 Šilingas S. 25, 100
 Šliūpas J. 80, 84
 Šmidt P. (Šmidtas P.) 160
 Špringeris R. 47
 Štur L. (Šturas L.) 49
 Švābe A. (Švabė A.) 143

 Tagancev N. (Tagancevas N.) 122, 183

 Tamošaitis I. [Didžiulis] 125, 129
 Tarde G. (Tardas G.) 60, 185
 Tennenbaum H. (Tenenbaumas H.) 106
 Thugutt S. (Tugutas S.) 42, 103, 106
 Tiesenhausen H. (Tyzenhauzenas H.) 143
 Tiškevičiai 18
 Tiškevičius A. (Tyszkiewicz A.) 146, 168–169
 Tiškevičius E. 63
 Tiškevičius K. 141
 Toliušis Z. 99
 Tomaszewski J. (Tomaševskis J.) 107
 Tomkus J. 124–126, 128, 132
 Toporska B. 175
 Tukałto 14
 Tukałto-Römerienė K. (Tukałtówna K.) 11, 14, 25, 90
 Turauskas E. 125–128, 182
 Turskis A. 108
 Tübelis J. 129, 134

 Ulmanis K. (Ulmanis K.) 148
 Uminskis V. (Uminski W.) 204–205
 Unichowska D. (Unichovska D.) 11
 Urbšys J. 138

 Weber A. (Vėberis A.) 143
 Weindte B. (Vaindtė B.) 11
 Wielhorski W. (Vielhorskis V.) 124
 Wilson T. W. (Vilsonas T. V.) 52, 107, 109–110
 Wisner H. (Visneris H.) 41
 Wolodkowiczówna B. (Volodkovičūvna B.) 11

- Vainilavičiūtė (Dąbska) 32, 197
 Valančius M. 63
 Valdemārs K. (Valdemaras K.) 143
 Vandal A. (Vandalis A.) 60, 185
 Varapnickaitė J. 19
 Varnas A. 222
 Vasilenko V. (Vasilenka V.) 101
 Vėbra R. 115
 Vileišis J. 38, 40, 42–44, 93, 96, 98, 100, 102, 107, 111, 124, 146–147, 158–159, 165, 167, 220–221
 Vileišis P. 158
 Vispianskis S. (Wyspianski S.) 211–212
 Višinskis P. 158, 202–203, 232
 Vyšinskis V. 16
 Vitė S. 77
 Vivulskis A. 32, 197
 Vytautas Didysis 7, 81, 83, 228–229, 237
 Vlasovas A. (Wlasow A.) 99, 222, 234
 Volberg A. (Volbergaitė A.) 104, 216
 Volteris 18
 Vrublevskis A. (Wróblewski A.) 154, 156–157, 165
 Vrublevska E. (Wróblewska E.) 152–155
 Vrublevskis E. (Wróblewski E.) 152
 Vrublevskis T. (Wróblewski T.) 40–41, 91, 150–159, 161–170, 176, 180, 191, 215–217, 223, 234
 Vrublevskis V. (Wróblewski W.) 152
 Zacharevičius J. 198, 231
 Zakarevičienė Ž. 181
 Zanas T. 169
 Zauerveinas J. 144
 Zaunytė M. 214
 Zaunius D. 134
 Zaviša O. (Zawisza O.) 171, 245
 Zdzechovski M. (Zdziechowski M.) 58, 155
 Zinghaus V. (Zinghausas V.) 87
 Zoštautas A. (Zosztowt A.) 37–40, 42–44, 98–100, 102, 107, 217–218, 220–221
 Zwitter F. (Zviteris F.) 161
 Žalys V. 133, 137
 Želigowski L. (Żeligovskis L.) 44, 112, 147, 151, 169, 235
 Žmuidzinavičius A. 32, 100, 221